

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
СПОРТИВНА МОРФОЛОГІЯ**

Спеціальність: **І7 «Терапія та реабілітація», спеціалізація І7.01 «Фізична терапія»**
Освітньо-професійна програма: **Фізична терапія, ерготерапія**
Код компонента в освітній програмі: **ВК37**
Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський) рівень**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: **2**
Семестр(и): **4 (весняний)**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **3 кредити ECTS (90 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **OK14, OK15, OK16, OK17**

Кафедра/підрозділ: **Кафедра анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії, проспект Незалежності 12**

Керівник освітнього компонента: доц. **Сазонова Ольга Миколаївна**
email: om.sazonova@knu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knu.edu.ua/course/view.php?id=5367>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Спортивна морфологія спрямована на формування у майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії науково обґрунтованих знань конституційної морфології, механізмів адаптації систем організму до фізичних навантажень, основ вікової морфології та необхідних практичних навичок. У результаті проходження освітнього компонента здобувачі вивчають особливості фізичного розвитку спортсменів, класифікацію пропорцій тіла та конституції, структурні зміни в організмі спортсмена під впливом фізичних навантажень; засвоюють основні методи оцінювання рівня фізичного розвитку, складу тіла, пропорцій та соматотипу людини.

МЕТА КУРСУ: є набуття кожним здобувачем знання про будову тіла людини з урахуванням його філо- та онтогенетичного розвитку у взаємозв'язку з впливом зовнішнього середовища, віковими перебудовами і змінами, що відбуваються під впливом фізичних навантажень. Організм людини вивчається як цілісна система із специфічною матеріальною основою і зв'язком структурних компонентів на всіх рівнях його організації – клітинному, тканинному, органному і систем. При цьому особлива увага приділяється глибокому вивченню будови опорно-рухового апарату – матеріальному субстрату рухової діяльності людини і його змін, що відбуваються при систематичному застосуванні фізичних вправ і заняттях спортом. При вивченні морфології людини ставиться за мету ознайомити здобувачів з основами анатоמו-антропологічного дослідження.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- доповнення знань про форму, будову і розвиток людини у взаємодії його з навколишнім середовищем;
- розвиток навичок і умінь у використанні отриманих знань по анатомії та морфології людини в практичній діяльності (при аналізі фізичних вправ, індивідуалізації лікувального тренування, побудові лікувально-тренувальних занять і т. д.)
- доповнення знань з освітніх компонентів медико-біологічного циклу (фізіології, біомеханіки, спортивної медицини, спортивного масажу, лікарського контролю і ін.)
- поглиблення і розширення загальнотеоретичної і методичної підготовки здобувачів;

- формування у здобувачів матеріалістичного світогляду про закономірності розвитку людини, природи і суспільства.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (12 год.):

1. Кісткова система. Опорно-руховий апарат
2. М'язова система. Динамічна анатомія
3. Нутрощі. Органи травлення та дихання. Сечостатеви́й апарат. Залози внутрішньої секреції
4. Кровоносна система. Лімфатична система. Органи імуногенезу
5. Нервова система. Спинний мозок. Головний мозок. Периферійна нервова система. Вегетативна нервова система. Аналізатори і органи чуття
6. Фізичний розвиток людини і методи його оцінювання. Конституція та пропорції тіла людини. Морфологічні прояви адаптації людини до фізичних навантажень. Вікова періодизація. Анатомічні особливості дітей і підлітків та людей зрілого віку

Перелік тем практичних /лабораторних занять/ семінарів (28 год.):

1. Спортивна морфологія як освітній компонент, визначення. Завдання і методи спортивної морфології. Фактори і закономірності росту і розвитку.
2. Загальні уявлення про вікову морфологію. Вікова періодизація.
3. Види з'єднання кісток, будова та визначення рухливості в суглобах
4. Морфофункціональна анатомія м'язових волокон під впливом фізичних навантажень. Динамічна анатомія. Анатомічний аналіз фізичних вправ
5. Анатомічні особливості внутрішніх органів дітей та підлітків під впливом фізичних навантажень
6. Анатомічні особливості внутрішніх органів людей літнього віку під впливом фізичних навантажень
7. Антропометрія, поздовжні розміри тіла. Поперечні розміри тіла та обводи. Оцінювання фізичного розвитку тіла методом індексів

Перелік тем самостійної роботи студента (50 год.)

1. Генетичні аспекти спортивної орієнтації та відбору. Наслідування морфометричних (соматометричних) прикмет.
2. Загальні основи адаптації організму спортсменів до фізичного навантаження
3. Структурна перебудова кісткової системи під дією фізичного навантаження.
4. Особливості будови суглобово-зв'язкового апарату спортсменів
5. Структурна перебудова м'язової системи під дією фізичного навантаження.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за розкладом кафедри чи за попередньою реєстрацією через корпоративну пошту кафедри.

Методи навчання: Розповідь-пояснення, демонстрація на анатомічних препаратах, презентація, використання трупного матеріалу; робота за віртуальним анатомічним столом Anatomage Table; робота з синтетичним трупом SynDaver; розв'язування ситуаційних задач, оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ

(<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. залік для освітніх компонентів, вивчення яких завершено - проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з освітнього компоненту та передбачає врахування ПНД та перевірку засвоєння усіх тем з освітнього компоненту. Оцінка визначається у балах від 120 до 200 та відміткою – «зараховано», «не зараховано».

Оцінка з дисципліни (ОД). Є сума балів за ПНД та заліку від min – 120 до max - 200 і відповідає традиційній оцінці: «задовільно», «добре», «відмінно». Одержана здобувачем кількість балів з освітнього компоненту далі оцінюється за 200 бальною шкалою, ECTS ("A", "B", "C", "D", "E") та традиційною системою («задовільно», «добре», «відмінно»)

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контактуйте з викладачем.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle
- *інші вимоги кафедри*

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Анатомія людини : підручник : у 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін [та ін.]. – 7-ме вид., доопрац. – Вінниця : Нова Книга, 2019.

2. Неттер, Френк Г. Атлас анатомії людини з латинською термінологією: переклад 7-го англ. вид. / Френк Г. Неттер; наук. ред. укр. вид.: Л.Р. Матешук-Вацеба, Л.Ю. Смольська, Д.Ю. Коваль-Гнатів, К.: ВСВ «Медицина», 2023-655 с.
3. Sobotta. Атлас анатомії людини. У двох томах / Sobotta; За редакцією Р. Путца та Р. Пабста.; переробка та редакція українського видання В. Г. Черкасова, переклад О. І. Ковальчука. – Київ, «Український медичний вісник». – 2010. – 840 с.
4. Анатомія людини: підручник / С. М. Білаш, М. М. Коптев, О. М. Проніна, О. М. Беляєва та ін. ; за ред. С. М. Білаша. – К. : ВСВ «Медицина», 2023. – 279 с.
5. Science of running / Chris Napier : First American Edition, 2020. - 224 p.

Зав. кафедри анатомії людини,
клінічної анатомії та оперативної хірургії

Ігор КОЛІСНИК